

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 31.

V Ljubljani, 2. velikega srpana 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvestopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Oklic.

Podpisani pozivlja v imenu okrajnega odbora, da se blagovoli vsaka udeleženska in vsak udeležnik glavne skupščine „Zaveze avstr. jugosl. učit. društev“ v Radovljici čimprej zglasiti podpisanemu zaradi prenočišča in skupnega obeda. Poudarjam, da dobi le oni stanovanje oziroma prenočišče, ki se pravočasno zglesi. To zahtevajo krajevne razmere. Ivan Šega, učitelj v Radovljici (Gorenjsko).

Pred občnim zborom družbe sv. Cirila in Metoda.

△ Družbin izvestitelj torej imenom Družbe sv. Cirila in Metoda obžaluje, da se je vse slovensko ljudskošolsko učiteljstvo tem načinom hujskalo v Pulju zoper našo družbo in da so se obenem tudi istrskemu učiteljstvu vsiljevali o nas toliko napačni nazori.

„Družba sv. Cirila in Metoda“ noče presojati, kateri vzrok da bi bil povod temu „Zavezinemu“ toliko neutemeljenemu napadu, konstatuje pa danes pred vsem slovenskim svetom, da je bil to prvi navalte vrste, kar jih je družba doživela v 20. letih od lastne krvi! —

Tako je bil poročal dne 14. septembra 1905. l. na XX. veliki skupščini družbe sv. Cirila in Metoda v Št. Jurju ob juž. žel. glavni izvestitelj te družbe, znani prijatelj dekan, sedaj kanonik Anton Žlogar, povodom znanega konflikta med družbo sv. Cirila in Metoda in „Zavezo avstr. jugoslov. učiteljskih društev.“

Z zadovoljstvom lahko konstatiramo, da se pred vsem slovenskim svetom prav nič ne sramujemo, da smo bili ravno slovenski učitelji prvi, ki smo se upali prvi javno napasti družbo sv. Cirila in Metoda. Družba sv. Cirila in Metoda je pač veljala do onega časa kot nekaj „noli metangere“, in gorje onemu, ki bi se upal le misliti, da bi bilo dobro, da se ta družba, ki je za slovenski narod naravnost vitalnega pomena, malce preosnovi, da se pomladi in da mora priti v družbin odbor nekaj takih oseb, ki ne bodo le slepo

in brezpogojno slušale onim nevidnim močem, ki hočejo zazibati oziroma, kiso zazibale to družbo v ono opasno spanje, v oni opasni položaj, da bi bil glavni družbin namen edino le ta, da bi izkušal polagoma izročiti slovensko obmejno mladino — našo bodočnost — takim odgojiteljem, ali boljše: odgojiteljicam, ki hočejo vcepiti tej mladini v srce one napačne nazore o človeškem življenju, nazore, ki viškujejo v tem, da je človeštvo — t. j. človeški narod — srečno edino le tedaj, če obrača vedno in vedno svoje oči protinebu, da izgubi vse ono lastno zaupanje vase, pričakuje pomoči od zgoraj.

Taka vzgoja je najuspešnejše orožje našim ljutim nasprotnikom na jugu in severu, ki z njim tako uspešno nadaljuje svoje raznarodovalno delovanje med slovenskim narodom.

Da je bil napad slovenskega učiteljstva na družbo sv. Cirila in Metoda družbi v hasek, to lahko priča sedanost. Slovenska javnost je pričela resno razmišljavati, da se mora družba reorganizovati, da se mora času primerno preustrojiti in drugo.

In naš „napad“ je obrodil dalje ta sad, da so pričeli postajati občni zbori živahnješi, da je slovenska javnost pričela razmišljavati, kje bi se mogli dobiti novi viri, ki bi prinašali družbi novih dohodkov v dosego smotrov, ki bodo slovenski obmejni mladini služili v pravi hasek.

Glavni namen našega „napada“ na družbo sv. Cirila in Metoda je bil pač ta, opozoriti slovensko javnost na resnico, da bo delovanje družbe sv. Cirila in Metoda le tedaj uspešno, da bodo žrtve, ki jih prinaša itak že ubožni slovenski narod na oltar družbi sv. Cirila in Metoda, le tedaj doprinesle oni sad, ako bodo na družbenih zavodih delovale čile, za šolsko kakor tudi socialno izvenšolsko življenje slovenskega naroda vnete in požrtvovalne posvetne učiteljske osebe.

Slovensko učiteljstvo dobro ve, da je vpliv izvenšolskega delovanja tako mogočen, tako vpliven na nadaljno človeško izobrazbo, da v teku nekaj let popolnoma zatemni vso šolsko odgojo. Šolska vzgoja zadobi le tedaj v človeškem organizmu življenja sposobne kali, ako spravimo v najtesnejo harmonijo šolsko vzgojo in izvenšolsko javno delovanje.

Šolske sestre pa po svojih redovnih pravilih ne morejo nikakor nastopati javno, bodisi, kakor delavke na gospodarskem, bodisi na političnem pojmu. To je dejstvo, ki ga tudi največji prijatelji šolskih sester ne morejo utajiti.

Gmotne žrtve, ki jih slovenski narod polaga na oltar takih zavodov, služijo le v to, da se preživlja nekaj teh sester a fakičnega uspeha, fakične koristi pa slovenska mladina, slovenski narod nima.

Ta naša trditev se da dokazati na podlagi golih dat.

Naša zahteva do družbe sv. Cirila in Metoda je: „V družbene zavode **agilne posvetne moške učne osebe!**“

Vemo, da nas bodo izkušali v gotovih časopisih prepričati, da tega ni mogoče storiti, ker v to ne zadostujejo društveni dohodki, zakaj posvetne učne osebe bodo pač zahtevale, da se jim preskrbi zagotovljeno bodočnost, to je, da se jim preskrbi primerno pokojnino in da se jih primerno plača.

Uvažujemo te pogoje!

Prihajamo pa obenem tudi s sledečim nasvetom, ki ga naj društvo blagovoli upoštevati: Avstrijski Slovani — to je Čehi, Hrvati in Slovenci — Poljakov sedaj šene upoštevamo — imamo tri svoja šolska društva. Vodilni faktorji teh treh bratskih slovanskih šolskih društev naj stopijo v najkrajšem času v dogovor, bi li ne bilo mogoče ustanoviti skupen penzijski fond za družbino učno osobje. Nasvet bi gotovo dobil v kratkem realnata.

Agilne posvetne učne osebe na družbinah zavodih bi se kaj lahko dale uporabiti pri raznih gospodarskih podjetjih, pri raznih društvih itd., kar bi gotovo slovenski stvari donasalo velikanske koristi; zakaj ravno slovensko učiteljstvo — to lahko trdimo s ponosom — vodi nad $\frac{4}{5}$ vseh javnih naprav v slovenskem narodu!

Učimo se le od naših nasprotnikov, bodisi Nemcev ali Lahov. Prvi nastavljajo na svojih učnih zavodih, tako na Schulvereinskis kakor tudi na sūdmarkinich, najagilnejše, najboljše učne osebe, a drugim ne pride niti na misel, da bi na svojih „leginich“ šolah nastavljali šolske sestre.

Vzemimo si v zgled ljubljanske Nemce! Le-ti pošiljajo v vse svoje kulturne zavode svojega najsposobnejšega moža dr.

Fran Leskovar.

Vroče poletje je tu. Nam učiteljem okolo Celja pa je nastopila tožna jesen. List za listom pada.

Turobne elegije vejejo prek novih grobov . . .

Zopet nekrolog! In ko pero poklada težke, žalostne besede na papir, gledam pred seboj črke: „Danes tebi, jutri meni!“ — Strah pa nas ni, če nas smrt po trudapolnem delu reši bede in skrbi ter nas položi v prezgodnji grob, ako ni strah onih, ki nam režejo tako tanek kruh, da nam pospešujejo pot tja pod grudo.

Dne 11. julija smo položili v Novicarkvi pri Celju svojega milega Frana v smrtno spanje.

Ko je čul o smrti tovariša Kroleja, je dejal: „Sedaj pa imam strah, sedaj pa bo kmalu na mene prišlo!“

In res je šel on prvi za njim.

Iz srede dela ga je povedla smrt v boljši svet. Bil je do zadnjega v šoli. Dan pred smrtjo, t. j. 8. julija, je še poučeval, hotel je drugi dan pri šol. maši orglati. Ko je predsmrtni dan še pel z učenci, jih je tako žalostno pogledoval, da so se ti solzili, tako se jim je smilil. Zadnje dni je že komaj hodil. Vsi so mu

Binderja, nikdar pa še nismo čuli, da bi ljubljanske učne zavode izročali — šolskim sestram.

Zakaj? — Ne vprašajmo zakaj!

Prav vzradostil nas je odločen korak, ki ga je storila naša akademična mladina, združena v manjšinskem odseku akad. društva Adrije v Pragi, ker je izdala 4. številko svojega glasila „Omladine“ kot Ciril in Metodovo številko pod naslovom: „Slovenska šolska družba.“

Želeli bi, da ta številka „Omladine“ poletiv tisočih in tisočih izvodih med slovenski narod in da bi vsak član družbe sv. Cirila in Metoda prebiral dannadan to številko, potem bi — o tem smo prepričani — družba sv. Cirila in Metoda postala to, kar bi že davno morala postati: **rešilka in mati naši zapuščenim obmejnim slovenski mladini!**

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca mal. srpana 1907 K 83.518.54

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Koroške šolske razmere.

V eni zadnjih številk smo že nakratko navedli nekaj dat iz poročila, ki ga je izdal deželni šolski svet v Celovcu o stanju šolstva na Koroškem.

Poročilo pravi, da ima Koroška 372 ljudskih in 10 meščanskih šol. Po dve meščanski šoli sta v Celovcu, Špitaliču, Velikoveu in Volšpergu, po ena pa v Št. Vidu in Trgu. Od 372 ljudskih šol jih je 285 z nemškim, 3 s slovenskim učnim jezikom, 84 pa je utrakvističnih. Meščanske šole so seveda vse nemške.

Privatnih šol s pravico javnosti je 12, brez pravice javnosti 3. Lansko leto je bilo na Koroškem 61.057 otrok, ki bi

odgovarjali iti v šolo, a on je ni mogel pustiti. Rekel je, da se bo že v počitnicah odpočil in popolnoma pozdravil.

Govoril je do zadnjega trenutka s svojo soprogo. Vprašal jo je, kako je vreme. (Zadnji čas je vedno tožil, da je tako slabo vreme.) To je bilo zjutraj pred peto uro. Soproga je šla za trenutek ven, in tedaj se mu je dvignila kri. Prihiti nazaj. Ko ga zapazi v krvi, pokliče druge. A on je zdihnil le parkrat in potem zaspal. Vse je bilo v kaki četrtni uri, kakor si je že prej vedno želel, samo hitro prestat smrtne trenutke.

Bolehal je že deset let. Zadnja bolezen je trpela od septembra 1906. Od majnika sem pa je hiral vidno in hitro.

Trpel je v svoji bolezni jako voljno. Le tedaj je zdihoval, kadar je sedel sam, ni ga bilo strah zase, ampak bal se je za svojce, ki jih bo ostavil.

Pokojnik je bil rojen dne 3. novembra 1860. Oče je bil tesar, posestnik in gostilničar, ki je učakal visoko starost 82 let. Mati še živi in je sedaj stara 75 let; živita še tudi brat in sestra.

Ljudsko šolo je obiskoval v Majšpergu, potem eno leto realko v Mariboru, odkoder je vstopil v učiteljske ravnotam, katero je dovršil leta 1881. Prvo službo je nastopil v Slatini